EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 28.9.2026.
COM(2026) 508 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par bioloģiska augu reproduktīvā materiāla, bioloģiski audzētu dzīvnieku un bioloģiskas olbaltumvielas saturošas barības pieejamību Savienības tirgū saskaņā ar Regulas (ES) 2018/848 53. panta 7. punktu

{SWD(2026) 284 final}

1. Ievads

Šajā ziņojumā ir aplūkota bioloģiska augu reproduktīvā materiāla, bioloģiski audzētu dzīvnieku, arī jaunvistu, un mājputniem un cūkām paredzētas bioloģiskas olbaltumvielas saturošas barības pieejamība ES tirgū. Tas ir pieņemts saskaņā ar 53. panta 7. punktu Regulā (ES) 2018/848 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu ("Bioloģiskās ražošanas regula")[1], ko piemēro no 2022. gada 1. janvāra.

Likumdevēji pieprasīja šo ziņojumu, ņemot vērā to, ka pakāpeniski tiek atceltas atkāpes attiecībā uz nebioloģiska augu reproduktīvā materiāla, nebioloģiski audzētu mājputnu, nebioloģiski audzētu vaislai paredzētu lauksaimniecības dzīvnieku, kā arī mājputniem un cūkām paredzētas nebioloģiskas olbaltumvielas saturošas barības izmantošanu. Komisijai tika lūgts piecus gadus pēc Bioloģiskās ražošanas regulas piemērošanas dienas "izvērtēt šāda materiāla pieejamību bioloģiskā formā Savienības tirgū, pamatojoties uz datiem par bioloģiskā materiāla pieejamību, kas savākti dalībvalstu izveidotās datubāzēs un sistēmās". Ziņojumā būtu jāpievēršas minēto materiālu pieejamībai un iemesliem, kuru dēļ bioloģiskās ražošanas operatoriem, iespējams, ir ierobežota piekļuve šādiem materiāliem.

Gatavojot šo ziņojumu, Komisija ņēma vērā šādus datus, kas savākti saskaņā ar Bioloģiskās ražošanas regulas 26. pantu, un informāciju par 53. panta 6. punktā minētajām atkāpēm un atļaujām:

a) informācija, kas sniegta 26. panta 1. punktā minētajā augu reproduktīvā materiāla datubāzē un 26. panta 2. punktā minētajās dzīvnieku datu vākšanas sistēmās, un attiecīgā gadījumā 26. panta 3. punktā minētajās jaunvistu datu vākšanas sistēmās;

b) informācija par atkāpēm, kas attiecībā uz augu reproduktīvo materiālu piešķirtas saskaņā ar II pielikuma I daļas 1.8.5. punktu un II pielikuma II daļas 1.3.4.3. un 1.3.4.4. punktu, un

c) informācija par mājputniem un cūkām paredzētas bioloģiskas olbaltumvielas saturošas barības pieejamību Savienības tirgū un par tādām atļaujām izmantot jaunām cūkām un mājputniem paredzētu nebioloģiskas olbaltumvielas saturošu barību, kas piešķirtas attiecīgi saskaņā ar II pielikuma II daļas 1.9.3.1. punkta c) apakšpunktu un 1.9.4.2. punkta c) apakšpunktu.

Turklāt ar Komisijas Īstenošanas regulu (ES) 2020/464[2] tika ieviestas prasības par datiem, kas dalībvalstīm jāziņo, un no 2023. līdz 2025. gadam tika pakāpeniski sākts izmantot veidnes, kuras pieejamas Bioloģiskās lauksaimniecības informācijas sistēmā (*OFIS*). Tomēr atšķirības datos, ko

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/848 (2018. gada 30. maijs) par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 834/2007 (OV L 150, 14.6.2018., 1. lpp.), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/848/2025-03-25/oj

[2] Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2020/464 (2020. gada 26. marts), ar ko nosaka konkrētus noteikumus par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2018/848 piemērošanu attiecībā uz dokumentiem, kuri vajadzīgi pārejas periodu atzīšanai ar atpakaļejošu spēku, attiecībā uz bioloģisko produktu ražošanu un dalībvalstu sniedzamo informāciju (OV L 98, 31.3.2020., 2. lpp.), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2020/464/oj

dalībvalstis paziņojušas trīs gadu laikā, mazina statistiskās analīzes noturību. Pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā (*SWD*) ir sniegti dalībvalstu dati par 2022.–2024. gadu[3].

2. Bioloģisks augu reproduktīvais materiāls

Lai veicinātu bioloģiskās selekcijas attīstību, ar Bioloģiskās ražošanas regulu tika ieviesti jauni noteikumi par bioloģisku augu reproduktīvo materiālu ("ARM"), nosakot bioloģiskajai ražošanai piemērotas bioloģiskās šķirnes un bioloģisko heterogēno materiālu. Ar to arī tika izbeigtas atkāpes attiecībā uz nebioloģiska ARM izmantošanu (2036. gada 31. decembris)[4].

Liela ARM daudzveidība ir būtiska bioloģiskajai lauksaimniecībai, lai nodrošinātu vajadzīgo pielāgošanos mainīgajam spiedienam un apstākļiem, savukārt bioloģiskā ARM ražošana ir tehniski sarežģītāka nekā tradicionālā ražošana pesticīdu un mēslošanas līdzekļu ierobežotās izmantošanas dēļ (*SWD* I.7. iedaļa).

To datubāzu tvērums, kurās vāc informāciju par bioloģiskā ARM pieejamību (kuras pastāvēja saskaņā ar iepriekšējo tiesisko regulējumu, kas reglamentēja bioloģisko ražošanu, it īpaši Komisijas Regulu (EK) Nr. 889/2009)[5], tika paplašināts, papildus sēklām un sēklas kartupeļiem tajā ietverot visu veidu veģetatīvo augu pavairošanas materiālu.

Saskaņā ar Bioloģiskās ražošanas regulu bioloģiskajiem lauksaimniekiem ir jāizmanto bioloģisks ARM[6]. Tikai tad, ja oficiāli dati liecina, ka operatora vajadzības nevar apmierināt ar tirgū pieejamo bioloģiskā un pārejas ARM[7] daudzumu, valstu kompetentās iestādes (VKI) ar īpašiem nosacījumiem var piešķirt atkāpes attiecībā uz nebioloģiska ARM izmantošanu. Saskaņā ar Bioloģiskās ražošanas regulas II pielikuma I daļas 1.8.5.6. punktu VKI ir jāizveido oficiāls tādu sugu, pasugu vai šķirņu saraksts, attiecībā uz kurām pietiekamā daudzumā ir pieejams bioloģiskais un pārejas ARM ("I kategorijas saraksts"). Ja pastāv nopietns bioloģiska ARM trūkums, atsevišķu atkāpju vietā VKI var piešķirt ikgadējas vispārējas atkāpes attiecībā uz sugu, pasugu vai šķirņu sarakstu[8].

Tā kā informācija par tirgū pieejamo bioloģisko un pārejas ARM dod lauksaimniekiem iespēju nepietiekama piedāvājuma gadījumā pieprasīt atkāpes, ir būtiski nodrošināt plašu piekļūstamību šai informācijai.

---

[3] Tā kā ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei ir jāiesniedz līdz 2026. gada 31. decembrim, informācija, ko dalībvalstis nosūtījušas 2026. gada jūnijā, nav iekļauta.

[4] Vairāk informācijas – *SWD* I.7. iedaļā.

[5] Komisijas Regula (EK) Nr. 889/2008 (2008. gada 5. septembris), ar ko paredz sīki izstrādātus bioloģiskās ražošanas, marķēšanas un kontroles noteikumus, lai īstenotu Padomes Regulu (EK) Nr. 834/2007 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu (OV L 250, 18.9.2008., 1. lpp.), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2008/889/oj

[6] Regulas (ES) 2018/848 II pielikuma I daļas 1.8.1. un 1.8.3. punkts.

[7] Regulas (ES) 2018/848 10. panta 4. punktā ir noteikts, ka pārejas ARM var laist tirgū kā tādu, ja ir ievērots vismaz 12 mēnešu pārejas periods.

[8] Bioloģiskās ražošanas regulas II pielikuma I daļas 1.8.5.7. punkts.

Diemžēl īpašie pētījumi[9] un apkopotā informācija liecina, ka progress šajā jomā ir neliels: 17 dalībvalstīs ir izveidotas kāda veida interaktīvas datubāzes ar funkcijām, kas ļauj izpētīt ARM pieejamību konkrētiem kultūraugiem, savukārt pārējās dalībvalstis ir izvēlējušās izmantot statiskas tabulas (*SWD* I.8. iedaļa). Ņemot vērā nesenās izmaiņas regulējumā, dalībvalstis pielāgoja savas iepriekšējās sistēmas, lai operatori varētu brīvprātīgi publiskot informāciju par savu bioloģiskā vai pārejas ARM ražošanu[10]. Valstu datubāzes ir būtiskas, lai veicinātu bioloģiska un pārejas ARM izmantošanu un atbalstītu atkāpju elektronisku apstrādi, un tām vajadzētu būt pilnībā funkcionālām[11].

2.1. To valstu datu analīze, kuri paziņoti atbilstīgi Regulas (ES) 2018/848 53. panta 6. punktam

SWD ir sniegts pārskats par valstu datiem attiecībā uz ARM pieejamību, kā arī par individuālām un vispārējām atkāpēm sadalījumā pa galvenajām kultūraugu grupām[12]. Rezultāti ir sadalīti pa atsevišķām dalībvalstīm un dažos gadījumos arī sagrupēti četros galvenajos ģeogrāfiskajos apgabalos[13].

2.1.1. Bioloģiskā vai pārejas perioda augu reproduktīvā materiāla pieejamība

Lielākā daļa dalībvalstu ziņoja tikai kvalitatīvu informāciju, uzskaitot sugas un šķirnes, kuru bioloģiskais un pārejas ARM ir iekļauts to valsts datubāzēs. Tikai četras dalībvalstis katru gadu ziņoja kvantitatīvus datus par lielu skaitu kultūraugu sugu (SWD I.1.1. iedaļa).

Operatori var izmantot sistēmas brīvprātīgi[14], bet vairākas dalībvalstis norādīja, ka daži piegādātāji kvantitatīvos datus uzskata par komerciāli sensitīviem.

---

[9] *The State of organic seed in EU* [Bioloģisko sēklu stāvoklis ES], https://www.liveseed.eu/wp-content/uploads/2019/12/FNL-FNL-Web-Interactive-NOV19-Booklet2-LIVESEED_web.pdf.

[10] *FiBL* datubāze "OrganicXseeds", kas darbojas jau vairāk nekā 10 gadu, nesen tika vēl vairāk paplašināta, iekļaujot visu veidu ARM un dažādas jaunas funkcijas, un tagad to izmanto astoņas dalībvalstis. Projekta *LIVESEED* ietvaros ir izstrādāta arī Eiropas maršrutēšanas datubāze (*European Router Database*), kur piegādātāji un operatori var piedāvāt un meklēt bioloģisko ARM visās dalībvalstīs, kā arī Apvienotajā Karalistē, Islandē un Šveicē. ES Bioloģisko sēklu datubāze – *LIVESEEDING*.

[11] Izvilkums no *Solfanelli, F., Ozturk, E., Dudinskaya, E. C., Mandolesi, S., Orsini, S., Messmer, M., Naspetti, S., Schaefer, F., Winter, E.,* Zanoli, R. darba *Estimating Supply and Demand of Organic Seeds in Europe using Survey Data and MI Techniques* [Bioloģisko sēklu piedāvājuma un pieprasījuma Eiropā novērtēšana, izmantojot apsekojuma datus un MI paņēmienus]. *Sustainability* **2022**, *14. sēj.*, Nr. 10761, https://doi.org/10.3390/su141710761: "Bioloģisko sēklu datubāzes funkcionalitātes analīzes rezultāti un nesen veikts ES un Šveices bioloģisko lauksaimnieku apsekojums apstiprina vispārējo pieņēmumu, ka bioloģiskās sēklas vairāk izmanto valstīs, kurās ir labi funkcionējoša bioloģisko sēklu datubāze un labi attīstīta sēklkopības nozare."

[12] Graudaugi, kviešu sugas, dārzeņi, kaltēti pākšaugi, eļļas augi, rūpnieciskās kultūras, aromātiskie garšaugi un garšvielas, augļi, vīnogas, olīvas, dekoratīvie augi, lopbarības sugas un to maisījumi (*SWD* I.3. un I.4.2. iedaļa).

[13] ES centrālās dalībvalstis – BE, CZ, DE, FR, LU, NL, AT; ES austrumu dalībvalstis – BG, LT, HU, PL, RO, SK; ES ziemeļu dalībvalstis – DK, EE, IE, LV, FI, SE; ES dienvidu dalībvalstis – EL, ES, HR, IT, CY, MT, PT, SI

[14] Saskaņā ar nesenu Liveseeding apsekojumu tikai 49 % no 140 aptaujātajiem bioloģiskajiem ražotājiem piedāvā bioloģiskās sēklas, izmantojot valstu datubāzes ES. *Insights into the opportunities and bottlenecks in organic seed and plant breeding sector* [Ieskats bioloģisko sēklu un augu selekcijas nozares iespējās un šķēršļos], 2023. gada 13. februāris: LiveSeeding_Prezentācijas veidne.

Attiecībā uz dažām sugām bioloģisks ARM var būt pašražots vai iegūts, izmantojot tiešas vienošanās starp lauksaimniekiem un piegādātājiem: saimniecībās saglabātās dažu kultūraugu (graudaugu) sēklas veido lielu procentuālo daļu[15].

Ir pieejamas dažas šķirņu analīzes pa kultūraugu grupām (*SWD* I.1.3. iedaļa), kas sniedz priekšstatu par datubāzu izmantošanu. 12 dalībvalstis sniedza izsmeļošus datus par svaigiem dārzeņiem, graudaugiem un kviešiem, 11 dalībvalstis ziņoja tikai par nelielu skaitu kultūraugu un šķirņu un 5 dalībvalstis ziņoja tikai par vienu gadu vai neziņoja vispār.

Bioloģiska un pārejas ARM pieejamības uzlabošanās rādītājs ir oficiālais "I kategorijas saraksts", ko dalībvalstis var izmantot arī, lai atceltu atkāpes saskaņā ar tirgus piedāvājuma attīstību. Tikai 12 dalībvalstis ir izveidojušas "I kategorijas sarakstu", kurā iekļauto kultūraugu skaits ir no 1 līdz 90 un kuru galvenokārt veido graudaugi (kvieši) un lopbarība (*SWD* I.2. iedaļa).

2.1.2. Atkāpes saskaņā ar Regulas (ES) 2018/848 II pielikuma I daļas 1.8.5. punktu

VKI var piešķirt individuālas vai vispārējas atkāpes, kas bioloģiskajā ražošanā ļauj izmantot nebioloģisku ARM[16].

Individuālas atkāpes saskaņā ar Regulas (ES) 2018/848 II pielikuma I daļas 1.8.5.1. punkta nosacījumiem var piešķirt tikai šādos gadījumos:

a) ja neviena sugas šķirne, ko operators vēlas iegūt, nav reģistrēta 26. panta 1. punktā minētajā datubāzē vai 26. panta 2. punktā minētajās sistēmās;

b) ja neviens operators, kas tirgo augu reproduktīvo materiālu, nespēj sēšanai vai stādīšanai vajadzīgajā laikā piegādāt attiecīgo bioloģisko vai pārejas augu reproduktīvo materiālu vai augu reproduktīvo materiālu, kas atļauts saskaņā ar 1.8.6. punktu, situācijās, kad lietotājs augu reproduktīvo materiālu ir pasūtījis pietiekami laicīgi, lai bioloģisko vai pārejas augu reproduktīvo materiālu vai augu reproduktīvo materiālu, kas atļauts saskaņā ar 1.8.6. punktu, varētu sagatavot un piegādāt;

c) ja šķirnei, ko operators vēlas iegūt, 26. panta 1. punktā minētajā datubāzē vai 26. panta 2. punktā minētajās sistēmās nav reģistrēts bioloģiskais vai pārejas augu reproduktīvais materiāls vai augu reproduktīvais materiāls, kas atļauts saskaņā ar 1.8.6. punktu, un operators spēj pierādīt, ka neviena no reģistrētajām tās pašas sugas alternatīvām nav piemērota attiecīgajiem agronomiskajiem, klimatiskajiem un augsnes apstākļiem un tehnoloģiskajām īpašībām, kas ir būtiskas attiecīgās produkcijas ražošanai;

[15] *Estimating Supply and Demand of Organic Seeds in Europe Using Survey Data and MI Techniques* [Bioloģisko sēklu piedāvājuma un pieprasījuma Eiropā novērtēšana, izmantojot apsekojuma datus un MI paņēmienus], *Sustainability* 2022, 14. sēj., Nr. 10761, https://doi.org/10.3390/su141710761.

[16] Atkāpes jāpiešķir atbilstīgi prasībām, kas noteiktas Regulas (ES) 2018/848 II pielikuma I daļas 1.8.5.1.–1.8.5.7. punktā.

d) ja tas ir pamatoti izmantošanai pētniecībā, neliela mēroga lauka izmēģinājumos, šķirnes saglabāšanas vai produktu inovācijas nolūkos un tam ir piekritušas attiecīgās dalībvalsts kompetentās iestādes.

Lielākā daļa dalībvalstu paziņoja datus par iepriekš c) punktā aprakstīto situāciju (*SWD* I.4.1. iedaļa). Vairākās citās dalībvalstīs[17] dominē a) punktā aprakstītā situācija, kas liecina par pilnīgu bioloģiskā vai pārejas ARM trūkumu.

Individuālas atkāpes liecina par lielām ģeogrāfiskajām atšķirībām, un lielākā daļa no tām ir izdotas attiecībā uz svaigiem dārzeņiem, graudaugiem un lopbarības sugām (*SWD* I.4. un I.6. iedaļa).

Attiecībā uz vispārējām atkāpēm kvantitatīvu informāciju sniedza 15 dalībvalstis (taču ne visas par trim gadiem), un 6 dalībvalstis norādīja, ka vispārējo atkāpju sistēmu nepiemēro vispār[18]. Piecas dalībvalstis[19] nesniedza informāciju par vispārējām atkāpēm.

Pamatojoties uz to, tika veikts provizorisks kvantitatīvo datu izvērtējums attiecībā uz graudaugiem un kviešiem, un tas liecina par vispārējo atkāpju izmantošanas apjoma pieaugumu (*SWD* I.5. iedaļa).

SWD I.3. iedaļā norādīts, ka dažās dalībvalstīs vispārējās atkāpes var attiekties uz simtiem sugu (ja ir iekļauti dekoratīvie augi), savukārt citās tās attiecas tikai uz dažiem desmitiem sugu (galvenokārt lopbarību, graudaugiem, dārzeņiem, vīnogulājiem un augļu kultūrām).

3. Bioloģiski audzēti dzīvnieki, arī jaunvistas

Bioloģiski audzētiem lauksaimniecības dzīvniekiem jābūt dzimušiem vai izperētiem un izaudzētiem bioloģiskās ražošanas vienībās[20].

Tomēr bioloģiskajā lopkopībā trūkst bioloģiski audzētu dzīvnieku, lai sāktu vai atjaunotu ganāmpulkus vai saimes. Bioloģiskās ražošanas regula paredz jaunu atkāpju sistēmu, kuras pamatā ir dalībvalstu savāktā informācija par bioloģiski audzētu dzīvnieku pieejamību.

Sistēma arī ļauj operatoriem, kas tirgo bioloģiski audzētus dzīvniekus, brīvprātīgi un bez maksas, kopā ar to vārdu/nosaukumu un kontaktinformāciju, publiskot informāciju par to krājumiem[21].

Ja savāktie dati liecina, ka pieprasījumu pēc bioloģiski audzētiem dzīvniekiem nevar apmierināt, VKI, ievērojot stingrus nosacījumus, var atļaut bioloģiskās ražošanas vienībā līdz 2036. gada 31. decembrim ievest nebioloģiski audzētus dzīvniekus[22].

[17] BG, CY, CZ, HR, HU, IE, LV, LT, PL, PT, SK, RO
[18] BG, CY, HR, MT, PL, SI
[19] IE, EL, CZ, HU, RO
[20] Regulas (ES) 2018/848 I pielikuma II daļas 1.3.1. punkts.
[21] Atkāpi attiecībā uz dzīvniekiem var paredzēt saskaņā ar Regulas (ES) 2018/848 II pielikuma II daļas 1.3.4.4. punktu.
[22] Regulas (ES) 2018/848 II pielikuma II daļas 1.3.4.4.1.–1.3.4.4.4. punkts.

Attiecībā uz jaunvistām šādas sistēmas izveide dalībvalstīm ir brīvprātīga[23], un VKI var noteikt, ka bioloģiskā mājputnu audzēšanas vienībā var ievest nebioloģiski audzētus mājputnus ar noteikumu, ka olu un gaļas ražošanai paredzēto jaunvistu vecums ir mazāks nekā trīs dienas, ja putnu saimi veido pirmo reizi vai atjauno, vai veido no jauna.

Šajā ziņojumā ir analizēta bioloģiski audzētu dzīvnieku, arī jaunvistu, pieejamība ES, kā arī atkāpes, kas piešķirtas nebioloģiski audzētu dzīvnieku ievešanai, pamatojoties uz dalībvalstu sniegto informāciju.

3.1. No dalībvalstīm saņemtās informācijas analīze attiecībā uz bioloģiski audzētu dzīvnieku pieejamību

Bioloģiski audzētu dzīvnieku pieejamības sistēmu izveide dalībvalstīm ir obligāta tikai kopš 2022. gada 1. janvāra. Laikposmā no 2023. līdz 2025. gadam palielinājās to dalībvalstu skaits, kurās darbojās sistēmas attiecībā uz bioloģiski audzētiem dzīvniekiem. Šajā ziņojumā ir atspoguļots pašreizējais stāvoklis attiecībā uz sistēmām, kas bija ieviestas līdz 2025. gada jūnijam, kad 25 dalībvalstis nosūtīja saites uz savām datubāzēm (*SWD* II.1. iedaļa). Tās ir pieejamas vietnē https://ec.europa.eu/agriculture/ofis_public/national-databases.html.

Tā kā sistēmas izmantošana bioloģiski audzētu dzīvnieku piegādātājiem nav obligāta, dalībvalstu nosūtītie dati ir ļoti mainīgi, bieži vien nepilnīgi, un tāpēc šajā ziņojumā nevar sniegt konsolidētus rādītājus ES līmenī.

3.2. No dalībvalstīm saņemtās informācijas analīze attiecībā uz bioloģiski audzētu jaunvistu pieejamību

Informācijas vākšana par bioloģiski audzētu jaunvistu pieejamību dalībvalstīs ir neobligāta. Līdz šim dalībvalstis šādas sistēmas informācijas vākšanai nav izveidojušas, paskaidrojot, ka vairākums bioloģiskās ražošanas operatoru sev vajadzīgas jaunvistas iepriekš pasūta tieši tirgū.

3.3. No dalībvalstīm saņemtās informācijas analīze attiecībā uz atkāpēm, kas piešķirtas nebioloģiski audzētu dzīvnieku ievešanai

Visas dalībvalstis nosūtīja datus par trim gadiem. Tomēr vairākās dalībvalstīs tie bija vai nu nepilnīgi, vai no gada uz gadu nekonsekventi. Datu kvalitāte laikposmā no 2023. līdz 2025. gadam uzlabojās, taču tos joprojām nevar apkopot par visām 27 dalībvalstīm.

Kvalitatīvā analīze rāda, ka atkāpes saistībā ar nebioloģiski audzētu dzīvnieku ievešanu vairākumā dalībvalstu tika piešķirtas attiecībā uz liellopiem, zirgu dzimtas dzīvniekiem, aitām, kazām un cūkām (*SWD* II.3. iedaļa).

3.4. No dalībvalstīm saņemtās informācijas analīze attiecībā uz atkāpēm, kas piešķirtas nebioloģiski audzētu jaunvistu ievešanai

[23] Regulas (ES) 2018/848 26. panta 3. punkts.

Lielākā daļa dalībvalstu iesniedza nepilnīgu informāciju vai neiesniedza datus vispār. Kvalitatīvā analīze par nebioloģiski audzētām jaunvistām rāda, ka vairākas dalībvalstis izmantoja atkāpes 2022. gadā, bet pārtrauca ziņot datus par 2023. un 2024. gadu (*SWD* II.4. iedaļa).

Saskaņā ar Eiropas Lauku mājputnu asociācijas (*ERPA*) sniegto informāciju situācija saistībā ar bioloģiski audzētu jaunvistu piegādi ir saspringta. Lielākā daļa vecāku līnijas audzēšanas objektu koncentrējas uz tradicionālo ražošanu un tikai nedaudz uz bioloģisko ražošanu, kur i) prasības attiecībā uz novietnēm ir saistītas ar lieliem ieguldījumiem un ii) piekļuve āra platībām palielina veselības riskus vecāku līnijas dzīvniekiem. Ja tiktu atceltas atkāpes attiecībā uz nebioloģiski audzētu jaunvistu ieviešanu, īpaši tiktu ietekmēta lēnaudzīgu līniju mājputnu ražošana.

4. Bioloģiskas olbaltumvielas saturoša barība

4.1 Ievads

Bioloģiski audzēti dzīvnieki jābaro ar bioloģisku vai pārejas barību, kas atbilst to uztura vajadzībām un ir iegūta galvenokārt saimniecībās, kurās dzīvnieki tiek turēti, vai citās reģiona saimniecībās[24].

Attiecībā uz bioloģiskas olbaltumvielas saturošu barību valda liela konkurence, jo bioloģiskajā ražošanā ir aizliegts izmantot sintētiskās aminoskābes[25]. Jaunu cūku un mājputnu barībā ir vajadzīgas noteiktas specifiskas aminoskābes – galvenokārt augšanas un labturības nodrošināšanai –, ko pašreizējie bioloģiskas olbaltumvielas saturošas barības avoti var nespēt nodrošināt[26].

Pietiekama bioloģiskā piedāvājuma trūkums ir problēma jau kopš iepriekšējā tiesiskā regulējuma, kas reglamentēja cūku un mājputnu bioloģisku ražošanu[27]. Tāpēc, ja lauksaimnieki nespēj iegūt vajadzīgo olbaltumvielas saturošo barību, kas ražota bioloģiski, un VKI ir apstiprinājusi, ka bioloģiskas olbaltumvielas saturoša barība nav pieejama pietiekamā daudzumā, ir atļauts izmantot nebioloģiskas olbaltumvielas saturošu barību, kura ražota vai sagatavota bez ķīmiskiem šķīdinātājiem un nodrošina īpašus olbaltumvielu savienojumus, piemērojot maksimālo procentuālo daļu 5 % apmērā 12 mēnešu periodā sivēniem, kuru svars ir līdz 35 kg, un jauniem mājputniem. Šīs atļaujas var piešķirt līdz 2026. gada 31. decembrim[28].

Dalībvalstis sniedza informāciju par mājputniem un cūkām paredzētas bioloģiskas olbaltumvielas saturošas barības pieejamību ES tirgū, kā arī informāciju par atļaujām, kas piešķirtas saskaņā ar Regulas (ES) 2018/848 II pielikuma II daļas 1.9.3.1. punkta c) apakšpunktu un 1.9.4.2. punkta c) apakšpunktu.

---

[24] Regulas (ES) 2018/848 II pielikuma II daļas 1.4.1. punkta a) un b) apakšpunkts.
[25] Regulas (ES) 2018/848 II pielikuma II daļas 1.4.1. punkta f) apakšpunkts.
[26] *Recent advances in protein and amino acid nutritional dynamics in relation to performance, health, welfare, and cost of production* [Jaunākie sasniegumi olbaltumvielu un aminoskābju uzturvērtības dinamikā attiecībā uz sniegumu, veselību, labturību un ražošanas izmaksām], *ScienceDirect*.
[27] Komisijas Regulas (EK) Nr. 889/2008 43. pants.
[28] Regulas (ES) 2018/848 II pielikuma II daļas 1.9.3.1. punkta c) apakšpunkts un 1.9.4.2. punkta c) apakšpunkts.

Šajā ziņojumā, pamatojoties uz minēto informāciju, ir analizēta bioloģiskas olbaltumvielas saturošas barības pieejamība ES un piešķirtās atļaujas izmantot līdz 5 % nebioloģiskas olbaltumvielas saturošas barības jaunām cūkām un jauniem mājputniem[29].

4.2 No dalībvalstīm saņemtās informācijas analīze attiecībā uz cūkām un mājputniem paredzētas bioloģiskas olbaltumvielas saturošas barības pieejamību

SWD III.3. un III.4. iedaļā ir sniegts kopsavilkums par saņemto informāciju attiecībā uz cūkām un mājputniem paredzētas bioloģiskas olbaltumvielas saturošas barības pieejamību.

Lai gan datu kvalitāte laikposmā no 2022. līdz 2024. gadam uzlabojās, ievērojams skaits dalībvalstu neziņoja datus par to, kāds daudzums cūkām vai mājputniem paredzētu bioloģisko barības sastāvdaļu tika izmantots kā konkrētu olbaltumvielu avots un laists valsts tirgū 2024. gadā.

Kvantitatīvus datus par bioloģiskajām barības sastāvdaļām, kas izmantotas kā konkrētu olbaltumvielu avots un laistas valsts tirgū, 2024. gadā sniedza tikai 11 dalībvalstis attiecībā uz cūkām un 13 dalībvalstis attiecībā uz mājputniem. Lai šos datus savāktu, vairākas dalībvalstis veica savu barības apritē iesaistīto uzņēmēju apsekojumus.

SWD III.2. iedaļā ir sniegts cūku un mājputnu barošanai izmantoto bioloģiskas un nebioloģiskas olbaltumvielas saturošas barības veidu saraksts.

SWD II.5. iedaļā ir sniegts pārskats par to, ko dažādās dalībvalstīs uzskata par "jauniem mājputniem".

Komisija veica datu kvalitatīvu analīzi, kas parādīja, ka

- gan bioloģiskas, gan nebioloģiskas olbaltumvielas saturošas barības avoti, ko izmanto jaunām cūkām un mājputniem, ir ļoti līdzīgi, un abām sugām izmanto vienus un tos pašus resursus;
- dalībvalstis piešķir vispārējas, nevis individuālas atļaujas izmantot nebioloģiskas olbaltumvielas saturošu barību cūkām, un šķiet, ka tās precīzi nezina to cūku fermu skaitu, kuras šīs atļaujas izmanto (vairākums dalībvalstu nesniedza novērtējumu par to sertificēto bioloģisko cūku audzētāju skaitu, kam ir sivēni, kuru svars ir $\leq$ 35 kg);
- dalībvalstis piešķir vispārējas, nevis individuālas atļaujas izmantot nebioloģiskas olbaltumvielas saturošu barību jauniem mājputniem, un tām ir atšķirīga izpratne par to, ko nozīmē termins "jauni mājputni";
- lielākā daļa bioloģiski sertificētu cūku un mājputnu saimniecību izmanto atļaujas.

5. Secinājumi

Dažu pēdējo gadu laikā dalībvalstu iesniegtā informācija par šajā ziņojumā aplūkotajiem tematiem ir uzlabojusies. Tomēr, pamatojoties uz pieejamo informāciju, nav iespējams izdarīt galīgus secinājumus par šajā ziņojumā aplūkoto bioloģisko materiālu nodrošinājuma līmeni,

[29] Regulas (ES) 2018/848 53. panta 4. punkts.

dalībvalstu piešķirto vispārējo un individuālo atkāpju izmantošanu un, vēl svarīgāk, par situācijas attīstību virzībā uz labāk nodrošinātu tirgu ar šiem kritiski svarīgajiem resursiem.

Dalībvalstis ir izveidojušas sistēmas, kurās operatori, kas tirgo bioloģisku vai pārejas ARM vai bioloģiski audzētus dzīvniekus, var brīvprātīgi publiskot detalizētu informāciju par saviem produktiem saskaņā ar Bioloģiskās ražošanas regulas 26. pantu. Lai gan šīs sistēmas ir noderīgas, tās ne vienmēr pilnībā darbojas, un to izmantošana operatoru vidū joprojām ir ierobežota.

5.1. Bioloģisks augu reproduktīvais materiāls

Neraugoties uz dažiem uzlabojumiem attiecībā uz graudaugu (kviešu) un mazākā mērā attiecībā uz lopbarības sugu ARM pieejamību, bioloģiska un pārejas ARM piedāvājums joprojām ir nepietiekams, lai apmierinātu pieprasījumu pēc tūkstošiem sugu un to šķirņu. Tas rada nopietnas bažas, ņemot vērā bioloģiski apsaimniekotās zemes platības pieaugumu (no 16,9 miljoniem hektāru 2022. gadā līdz 18,1 miljonam hektāru 2024. gadā[30]) un attiecīgo sugu lielo skaitu, ko apstiprina arī neseni pētījumi[31]: "kā liecina iepriekšējais projekts *LIVESEED*, nodrošināto bioloģisko sēklu, ieskaitot saimniecībās sagatavotās bioloģiskās sēklas, pietiek vidēji **mazāk nekā 50 % bioloģiskās lauksaimniecības platības**, un pastāv lielas atšķirības starp dažādiem kultūraugiem un valstīm *(Solfanelli et al., 2021, 2022)*", kā arī[32]: "Vispārējā aina par sēklu pašreizējo izmantošanu bioloģiskajā lauksaimniecībā (..) skaidri parāda, ka pieprasījums pēc bioloģiskajām sēklām ievērojami pārsniedz piedāvājumu, it īpaši Eiropas dienvidu un austrumu reģionos."

Ņemot vērā iepriekš minēto, atkāpes joprojām ir vajadzīgas, pat ja attiecībā uz dažām sugām 12 dalībvalstis varētu bez tām iztikt, izmantojot "I kategorijas sarakstu".

Ņemot vērā pašlaik pieejamos datus, var būt vajadzīgs visaptverošs pētījums par bioloģiska ARM piedāvājumu un pieprasījumu, kā arī analīze par atkāpju īstenošanu. Tas varētu palīdzēt paraugprakses apzināšanā, lai līdz 2036. gadam atkāpes pakāpeniski atceltu. Pētījumā varētu arī noteikt iespējamās sekas, ko radītu pilnīga vispārējo un individuālo atkāpju atcelšana, galveno uzmanību pievēršot tādiem kultūraugiem kā graudaugi un kviešu sugas ar lielāku bioloģiska un pārejas ARM pieejamību.

---

[30] *Organic in Europe* [Bioloģiskā ražošana Eiropā] – *Browse production and market data* [Jaunāko ražošanas un tirgus datu pārlūkošana].

[31] *Liveseeding* 2025: *Updated and improved roadmap/decision tree to reach 100 % organic seed* [Atjaunināts un uzlabots ceļvedis / lēmumu pieņemšanas shēma pārejai uz 100 % bioloģisko sēklu izmantošanu].

[32] *Solfanelli, F.; Ozturk, E., Dudinskaya, E. C., Mandolesi, S., Orsini, S., Messmer, M., Naspetti, S., Schaefer, F., Winter, E.*, Zanoli, R., *Estimating Supply and Demand of Organic Seeds in Europe using Survey Data and MI Techniques, Sustainability* **2022**, *14. sēj.*, Nr. 10761, https://doi.org/10.3390/su141710761.

5.2. Bioloģiski audzēti dzīvnieki

Dati par bioloģiski audzētiem dzīvniekiem ir neseni (sākot no 2022. gada), un ar tiem vēl nepietiek, lai nodrošinātu ticamu pārskatu par bioloģiski audzētu dzīvnieku pieejamību. Attiecībā uz jaunvistām neviena dalībvalsts nav izveidojusi sistēmu, kas valsts līmenī sniegtu informāciju par bioloģiski audzētu jaunvistu pieejamību.

Dalībvalstu nosūtīto datu analīze liecina, ka bioloģiskās ražošanas operatoriem joprojām ir jāieved nebioloģiski audzēti dzīvnieki vai jaunvistas, lai turpinātu bioloģisko lopkopību. Vienkāršošanas labad nešķiet lietderīgi pieņemt deleģēto aktu, ar ko nosaka, ka sistēmas informācijas vākšanai par bioloģiski audzētu jaunvistu pieejamību ir obligātas, un atkāpju piešķiršanu balsta uz šādas sistēmas esību[33].

Ņemot vērā nesenās lejupejošās tendences bioloģiskajā lopkopībā un mājputnu audzēšanā (izņemot aitkopību)[34], šķiet lietderīgi atkāpes attiecībā uz bioloģiskajiem lauksaimniecības dzīvniekiem un jaunvistām saglabāt līdz 2036. gada 31. decembrim.

5.3. Bioloģiskas olbaltumvielas saturoša barība cūkām un mājputniem

Visbeidzot, dalībvalstis sniedza informāciju par cūkām un mājputniem paredzētas bioloģiskas olbaltumvielas saturošas barības pieejamību un par piešķirtajām atļaujām izmantot ne vairāk kā 5 % nebioloģiskas olbaltumvielas staturošas barības līdz 35 kg smagu sivēnu un jaunu mājputnu barošanai.

Dati ir pieejami par 2022.–2024. gadu, taču tie joprojām ir nepilnīgi, un tas kavē kvantitatīva pārskata sniegšanu par bioloģiskas olbaltumvielas saturošas barības pieejamību ES.

Piemērotas bioloģiskas olbaltumvielas saturošas barības trūkums cūkām un mājputniem ir bioloģiskās ražošanas nozares strukturāla problēma, kuras atrisināšanai vēl ir vajadzīgi vairāki gadi. Datu kvalitatīvā analīze liecina, ka daudzi bioloģiski audzētu cūku un mājputnu ražotāji joprojām izmanto atļaujas savu jauno dzīvnieku uzturā iekļaut nelielu procentuālo daļu nebioloģiskas olbaltumvielas saturošas barības.

Galvenās bioloģiskās ražošanas nozares ieinteresētās personas[35] ir vienisprātis par to, ka pašlaik ES tirgū trūkst bioloģiskas olbaltumvielas saturošas barības cūkām un mājputniem un ka ir jāpagarina spēkā esošo atkāpju termiņš.

Pamatojoties uz to un ņemot vērā pienākumu apmierināt bioloģiski audzētu jaunu cūku un mājputnu uztura vajadzības pēc aminoskābēm, lai nodrošinātu to augšanu un labturību, Komisija plāno pieņemt deleģēto aktu, ar ko vēl uz 10 gadiem (t. i., līdz 2036. gada 31. decembrim) nodrošina VKI iespēju atļaut līdz 5 % apmērā izmantot nebioloģiskas olbaltumvielas saturošu barību sivēniem, kuru svars nepārsniedz 35 kg, un jauniem mājputniem.

---

[33] Regulas (ES) 2018/848 53. panta 3. punkts: "No 2027. gada 1. janvāra Komisija ir pilnvarota pieņemt deleģētos aktus saskaņā ar 54. pantu, ar kuriem groza 26. panta 2. punkta b) apakšpunktu, lai paplašinātu 26. panta 2. punktā minētās informācijas sistēmas tvērumu, ietverot jaunvistas, un II pielikuma II daļas 1.3.4.3. punktu, lai atkāpes attiecībā uz jaunvistām balstītu uz datiem, kas savākti saskaņā ar šo sistēmu."

[34] *SWD* II.2. iedaļa.

[35] *FEFAC, EUWEP, ERPA, Copa-Cogeca, IFOAM Organics Europe.*